

Portretul dramaturgului la 60 de ani

În vastul lui apartament, situat în mijlocul Bucureștilor, într-un blokhaus solid, datînd de dinainte de război, Paul Everac pare a se mișca pe o scenă largă, ca de teatru, unde interioarele au în chip pronunțat înfățișarea unei scenografii. Cine ar dori să îl viziteze, din prietenie ori purtat de cine știe ce treburi legate de literatură, ar trebui mai întîi să se anunțe la telefon, căci dramaturgul a lipit pe ușa locuinței sale un anunț sortit să-i descurajeze pe inoportuni, comunicînd că vizitele întîmplătoare nu se înghit. El nu are, așadar, acel spirit gregar și boem, în definitiv superficial și populist, care e al scriitorului român mediocru, prieten cu toată lumea și îmbrățișîndu-se cu toți în stradă și acasă, deschizînd odăile oricui ar voi să-i zică un zvon, să-i aducă la cunoștință o rumoare, să-l neliniștească prin vești care tulbură. Mulți cred că a fi scriitor însemnează a avea o viață spectaculoasă și frenetică, a ține, cum se spune, casă deschisă, din moment ce, fiind o persoană publică, scriitorul ar fi obligat să viețuiască în public. Această idee nu-i place lui Paul Everac și cred că pe bună dreptate, căci a înțelege lumea prin observație, a o cunoaște pînă în cutele ei obscure, nu însemnează nici-

decum a viri lumea în intimitatea proprie, ci a o „descoase” acolo unde ea se exprimă, ca să zic așa, în libertate. Paul Everac e, din acest punct de vedere, un adept al tipului de scriitor „serios” și, pînă la un punct, impopular ca prezență, dacă prin impopularitate înțelegem voința de a izbăvi biografia de amestecul plevei literare. Spre deosebire de alții, el nu are „clientelă” care să-i bată dimineața în ușă în căutare de protecție și nici nu e salutat, cu plecăciuni, cînd apare pe stradă ori la spectacole, de aceia care îi sînt, în toate felurile, datori. Omul e solitar, așa cum trebuie să fie scriitorul adevărat, și, repudlînd alianțele întîmplătoare cu întreprinzătorii contemporani, se gîndește mai cu seamă la operă.

Ca orișice individ situat, prin concepție și prin etică, deasupra culturalilor fără opțiuni, el ar voi să ilustreze un spirit instituțional pe care asalturile dezorganizate nu mai au cum să-l miște. Însă nu o instituție vie strămutată la o masă de cafea, rezervată printr-un „pourboire” consistent acordat Oberului, și! nici o „instituție” care își face, cu inteligență, recruți. Instituția pe care el o exemplifică este aceea a scriitorului. Paul Everac este, și vrea să fie,

scriitor. Nimic mai mult, dar, cum se zice, nimic mai puțin.

Vizitatorul care pătrunde totuși în casa lui (căci omul e, în ciuda aparențelor, un cordial iubitor de oameni) e întâmpinat, mai întâi, într-un vestibul elegant, cu înfățișarea unui foyer de teatru, și ajutat să-și lase, într-un cuier, macferlanul sau umbrela, de către un bărbat robust, investmintat întotdeauna cu eleganță, adorind combinația de vestă și veston din aceeași stofă, diferite de pantalonul de altă culoare. Încheiat la haină, cu cravată prinsă în ac, de o precizie fără cusur în vestimentație, Paul Everac pare a se pregăti întotdeauna să plece la o întâlnire protocolară foarte pretențioasă, unde intelectualismul boem și extravagant încă nu a pătruns. Cu toate acestea, omul nu dă semne că ar avea alte treburi, eleganța lui este, față de musafiri, o conduită prevenitoare, el primește vizite cu un protocol diplomatic, arătând și prin aceste elemente o de tot admirabilă civilitate. Civilitate defel pasivă, căci omul, atent la conduita proprie, este din primul moment interesat de vizitator. O privire directă și scormitoare, purtând în lipsa ei de sclipiri sentimentul unei placidități de psiholog versat care a văzut multe, se abate asupra celui alt cu o tenacitate a observației care pe un timid, fără îndoielă, l-ar îngheța.

Îndată ce, poftit prin gesturi largi și politicoase, a pătruns în camera de primire, care e o sufragerie vastă și divizată, oaspetele e lăsat pentru câțiva vreme singur, spre a se putea acomoda cu ambianța odăii. Ca într-un spectacol de teatru, regizat în cele mai mici amănunte, dramaturgul dispăre ca să dea porunci, ordonând, ca pe vremuri, să se aducă dulceturi și cafele, și parcă ocupându-se în persoană de îndeplinirea acestor comenzi. În această pauză, care este și naturală și de efect, vizitatorul nu are decît să se așeze pe o lungă banchetă de pluș ori într-un fotoliu cu picioarele scurte, și să observe, spre a petrece în chip intelectual momentele solitare, lumea care îl înconjoară. Căci e, într-adevăr, o lume a teatrului.

Mulți dramaturgi își fac, acolo unde-i primesc pe străini, un adevărat muzeu literar, ilustrând în încăperea o bibliografie care altfel ar putea fi consultată numai în dicționare: un totop de afișe multicolore și de fotografii mărite propagandistic năpădesc pereții, spre a comunica oricui că are a face cu un ins a cărui viață se confundă cu a teatrului. Paul Everac nu este dintre aceștia, teatralitatea vieții curente se înfățișează la el prin substanță, nu prin aparență, și omul și-a creat, spre a prelungi teatrul în biografie, un interior teatral. La

o repede privire împrejur, totul pare a fi un extraordinar decor, de unde nu lipsesc nici mobila așezată cu rigla, nici luminile aplicate, spre a spori sentimentul că încăperea e o rampă adevărată. Un șir de rafturi metalice, din fier forjat, formind un fel de zid cu goluri, ca un năvod întins, sirmos, desparte întinsa cameră în două separate odăi, ca și cum ele vor sugera geografii definite. Lumea aceasta e, după toate semnele, o adăugire de lumi teatrale virtuale.

În acest mediu, prezența lui Paul Everac nu pare a fi cu nimic inadecvată, omul exemplifică existența curentă și ambianța lui literară cum nu se poate mai nimerit. Viața lui se confundă cu teatrul, și în însăși producția lui eseistică, și remarcabilă și ingenioasă, simțul teatral se observă la tot pasul. Așa cum alții compun poezii ca și cum ar respira (Adrian Păunescu e dintre aceia), Paul Everac scrie teatru cu naturalitatea unui fenomen meteorologic. S-ar zice, îndreptându-ne după bibliografia lui impunătoare, că dramaturgul e dintre marii prolifici, și dintr-un punct de vedere așa și este: adevărul fișei nu poate fi negat. Totuși, ideea de prolificitate, care e analogă, pentru mulți, cu aceea de superficialitate, nu i se potrivește decît într-o proporție nesemnificativă; dramaturgul nu scrie mult fiindcă e neatent la estetică, ci dintr-o pasionalitate a creației. Teatrul este forma lui de existență, expresia cursivă a acesteia, conduita cotidiană; și face teatrul însemnează, la Paul Everac, a trăi.

Am scris în câteva rânduri despre opera lui, acum considerabilă și sub aspect cantitativ, cît și, mai cu seamă, estetic a desfășura încă o dată ceea ce am spus atunci mi se pare fără semnificație, căci un adevăr nu poate fi repetat decît comițind o tautologie. Omul a împlinit nu de mult șazeci de ani și a descrie opera atunci cînd îl omagiem pe autorul viu mi se pare o inoportună inutilă: cînd un scriitor devine sexagenar și lumea lui simte necesitatea de a-l omagia, aceasta înseamnă că opera pe care a dat-o e atît de durabilă încît a repeta simple judecăți de valoare e vorbă în vînt. Opera există și tăria ei se sustrage ideii de cronologie, pe care vîrsta omului o face, în asemenea împrejurări festive, mai acută.

Însă, dacă mă gîndesc bine, a portretiza omul pe care îl cunosc și care este Paul Everac, legîndu-l de obiectiva condiție sexagenară, e aproape un act de pură fantezie: la șazeci de ani, el este tînăr și cu trupul, dar mai cu seamă cu spiritul, o tinerețe contagioasă, demnă și, fiindcă e dramaturg, o tinerețe... teatrală.

Artur SILVESTRI